

2. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1789-12/>
3. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Закон України від 05.11.1991 № 1789-XII // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>
4. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Проект Закону України № 3541 від 31.10.2013 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=48935&pf35401=281461>
5. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Проект Закону України № 3541 Текст законопроекту до другого читання від 14.06.2014 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=48935&pf35401=304580>
6. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Проект Закону України № 3541 Текст законопроекту до другого читання від 13.10.2014 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=48935&pf35401=314918>

Ключові слова: прокуратура, законопроект, Генеральний прокурор, повноваження, реформування.

Ключевые слова: прокуратура, законопроект, Генеральный прокурор, полномочия, авторские права, реформирование.

Key words: Prosecutor's office, bill, Prosecutor General, powers, reforming.

НЕСТЕРЧУК ЛІЛІЯ ПЕТРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

СУД ЯК ОРГАН, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ПРАВОСУДДЯ НА ЗАСАДАХ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Забезпечення урозуміння та застосування принципу верховенства права виявилась однією з найнагальніших проблем української юриспруденції як практичної, так і теоретичної. Одними з головних проявів принципу верховенства права є верховенство Конституції та правових законів. Верховенство закону як принцип демократичної держави традиційно пов'язують з його вищою юридичною силою відносно підзаконного нормативного масиву джерел. Проте вирішення тільки цього питання ще не забезпечує здійснення верховенства закону в державі. Принцип верховенства права, як правило, проявляється в максимальному відображенні народної волі, що проявляється в прийнятих актах, в достатності правового регулювання, що має бути як мінімальною так й більшою, а також у забороні передачі законодавчих

повноважень іншим державним органам, акти яких приймаються на виконання положень закону.

Верховенство права вимагає від держави його втілення у закони, зокрема, шляхом внесення змін та ухвалення нових законів. Верховенство закону не замінює і не обмежує принцип верховенства права, оскільки запровадження принципу верховенства закону ще не означає, що цей закон є правовим за змістом, а лише має на нього певний «зворотний вплив» забезпечуючи підпорядкованість та внутрішню несуперечність правових актів. Така підпорядкованість і несуперечність допомагає у формуванні і дії верховенства права в країні, але не забезпечує його.

Складнішою справою є співвідношення принципу верховенства права і принципу верховенства Конституції, що зафіксовано у ст. 8 Конституції України [1]. Принцип верховенства права – справа в подвійній природі самої Конституції, яка є Основним Законом, що, враховуючи психологічну, а не логічну обумовленість законотворення, визначає суб'єктивний характер Конституції. З іншого боку, норми Конституції апіорно правові, такі, що не ставляться під сумнів, тобто в цьому аспекті Конституція набуває об'єктивного характеру. Крім того, Конституція закріплює низку юридичних інституцій, діючих механізмів, що регулятивними на утвердження вимог принципу верховенства права.

Забезпечення верховенства Конституції України здійснюється через діяльність органу конституційної юрисдикції, яким в Україні є Конституційний Суд України. Отже, діяльність Конституційного Суду може бути віднесена до складових дії принципу верховенства права, прийняттям і наданням чинності процесуальних кодексів щодо судочинства, які передбачають перевірку про прийняття (вчинені) певних дій чи бездіяльності (наприклад, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративними судами). Перевіряють розсудливо, добросовісно, з дотриманням принципу рівності всіх перед законом, запобігаючи несправедливій дискримінації; пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод і інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення або дія своєчасно, тобто, протягом розумного строку тощо.

Наприклад, відповідно до ст. 8 Кодексу адміністративного судочинства України забороняється відмова у розгляді та вирішенні адміністративної справи з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини [2]. У разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд має застосовувати закон, який регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права).

Надання таких широких можливостей суду з урахуванням обов'язковості застосування принципів верховенства права і законності, має забезпечити відновлення порушених прав і законних інтересів

громадян у одній з найбільш важливих сфері суспільного життя у відносинах громадянина із публічною владою в особі відповідних державних органів, органів місцевого самоврядування.

Принцип верховенства права став вираженням ідей примату права над державою і пріоритету природних прав людини в суспільстві та знаходить свій прояв у верховенстві Конституції і правових законів, зокрема тих, що регулюють організацію та діяльність органів судової влади в Україні. На утвердження означеного принципу спрямована діяльність Конституційного Суду України.

Проблема реалізації принципу верховенства права у судовій сфері має комплексний характер і може бути вирішена тільки шляхом подальшого проведення судово-правової реформи в Україні. Саме за цієї мети є обґрунтованим удосконалення конституційного й правового регулювання основ організації та діяльності судової влади, статусу суддів в Україні, визначення в Конституції. До них віднесено права особи на справедливий суд протягом розумного строку незалежним і неупередженим судом; верховенства права однією із засад судочинства, можливості постановлення суддями рішень на основі цього конституційного принципу; гарантій фінансування потреб судів на рівні, не нижчому за фактичні потреби на процесуальну діяльність, узгодження проекту видатків на функціонування судової влади з органами суддівського самоврядування. Настав час для української правової держави упевнено стверджувати, що верховенство права – принцип, який дійшов до нас через багато часу (тисячоліття), а тому правосуддя через цей принцип стає проявом вищої справедливості, але не є достатньо застосованим в українському правовому полі. Слід визнати, що в Україні так сталося, що про принцип верховенства права мало згадується у ході судочинства, а закон є в преарітеті. Так відбувається через те, що українським суддям дуже складно ментально та у правовому значенні перелаштуватися і сприйняти логіку мислення суддів, що застосовують англосаксонську систему права.

Отже, принцип верховенства не має перетворюватися на верховенство суддів або чільність їх положення. Тим більше, суддівський корпус в Україні різноманітний, й в його складі ще працюють судді, які не цілком розуміють природне походження принципу верховенства права. Таке становище недоліку, що полягає у нерозумінні сутності верховенства права, полягає у основах вищої юридичної освіти. Але не слід втрачати оптимізму та зазначити, що в Україні все частіше є випадки щодо дотримання верховенства права, як базової частини судочинства.

Цікавим фактором й інструментом у регуляції й реалізації принципу верховенства права став інститут адвокатури. Відомо, процес здійснення правосуддя є змагальним, доказовим, тому адвокатська майстерність є невід'ємною складовою під час захисту прав і свобод особи від будь-яких посягань. І оскільки адвокат у суді виступає опонентом влади, тому йому необхідно надавати особливий захист.

Асоціацією правників України створений і запроваджений спеціальний фонд з метою захисту адвокатів від свавілля й спротиву, що

чинять інколи органи держави у ході здійснення професійних обов'язків ними. Такі дії Асоціації також відповідають принципу верховенства права. Не виникає жодного сумніву про рівноправність і активність України, які держава проявляє, як суб'єкт всіх правовідносин міжнародного співтовариства й європейської спільноти. Тому верховенство права має стати значимим принципом механізму української держави й зокрема у суді, як органу, що здійснює правосуддя на засадах верховенства права.

О.Резніков та О. Вінгловська, коментуючи значимість принципу верховенства права, процитували видатного теоретика права ХХ століття Е. Томпсона, за визначенням якого «дієвим інструментом стримування влади і захисту громадян від посягань тієї ж влади і визнається загальним універсальним благом [3]». Неможливо залишити без уваги той факт, що для України (відзначено вперше в Конституції України) найвищі цінності людини і права й свободи громадянина набувають значимості й збільшують розвиток. Таким напрямом діяльності сприяє європейський вибір України. Такий вибір України визначив державну політику у напрямку обрання європейських стандартів щодо верховенства права. Є.О.Львова зазначила, що завдяки всебічному запровадженню принципу верховенства права на законодавчому рівні рівень життя громадян України може у перспективі бути наближеним до європейських стандартів у галузі, наприклад, захисту прав та свобод людини у державі та суспільстві [4, с. 81-82]. До цього списку адоптації національного законодавства до законодавства Євросоюзу слід віднести всі соціальні, політичні права, права власності, авторські права, що стануть запорукою здійснення в Україні всіх складових принципу верховенства права.

Підводячи підсумки про шляхи вдосконалення механізму безпосередньої реалізації прав і свобод потрібно зазначити, що існує необхідність вдосконалення процесуально-процедурної регламентації прав, реалізованих безпосередньо. Для забезпечення дотримання в державі прав і свобод людини та громадянина необхідно, щоб кожний громадянин високо усвідомлював важливість дотримання прав і свобод людини. Важливо, щоб проекти нормативно-правових актів, які вносяться до парламенту, а також зміни, які пропонуються внести до чинного законодавства, у жодному разі не звужували змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Т. 2. С. 392.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446.
3. Різніков О., Вінгловська О. Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://yurincom.com/legal_practice/analytychna_yurysprudentsiia/pryntsyprav-verkhovenstva-prava-i-problemy-joho-zabezpechennia-v-ukraini/

4. Львова С.О. Розвиток правових механізмів забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина в екстремальних умовах глобалізації // Вісник права людини 1 (33). 2016. С. 81-82.

Ключові слова: верховенство права, захист прав, суд, всебічне застосування, європейський вибір.

Ключевые слова: верховенство права, защита прав, всестороннее применение, европейский выбор.

Key words: rule of law, protection of rights, full application, European choice.

ВЛАДИШЕВСЬКА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

ЩОДО СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ УЧАСНИКІВ ДОСТУПУ ДО АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Конституція України закріплює право кожного на професійну правничу допомогу, делегуючи цю функцію інституту адвокатури. Для формування високоморальних та професійних представників адвокатської спільноти має суттєве значення забезпечення законності, прозорості, відкритості, рівності усіма суб'єктами та на всіх етапах доступу до адвокатської діяльності.

Під суб'єктами доступу до адвокатської діяльності слід розуміти усіх учасників процедури набуття статусу адвоката, які наділені відповідним комплексом прав, обов'язків та повноважень щодо забезпечення та реалізації права на доступ до професії адвоката. До таких суб'єктів слід віднести: особу, яка виявила намір займатися адвокатською діяльністю; органи адвокатського самоврядування, які, безпосередньо, забезпечують доступ до цієї діяльності; адвоката-керівника стажування (крім випадків, коли особа звільнена від проходження стажування).

Так, особа, яка виявила бажання стати адвокатом, повинна відповідати вимогам, зазначеним у статті 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а саме: 1) мати повну вищу юридичну освіту; 2) володіти державною мовою; 3) мати стаж роботи в галузі права не менше двох років; 4) скласти кваліфікаційний іспит; 5) пройти стажування (крім випадків, встановлених Законом); 6) скласти присягу адвоката України; 7) отримати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [1].

Відповідно до положень вищезазначеного Закону, керівником стажування може бути адвокат України, який має стаж адвокатської діяльності не менше п'яти років, адреса робочого місця яких знаходиться у відпові-